
Armada del Rei de Catalunya

Autor:

Data de publicació: 01-11-2010

L'Armada Reial del senyor Rei d'Aragó (o estol reial)[1] fou la força naval alçada i noliejada pel rei d'Aragó, i conjuntament amb l'Armada de la Diputació General de Catalunya, l'Armada de la Diputació General de València, l'Armada de Barcelona, l'Armada de València i l'Armada de Mallorca formaven les forces militars navals de la Corona d'Aragó, una de les més poderoses i efectives, sinó la que més, en el mediterrani de l'edat mitjana.[2]

Armada Reial del senyor rei de Catalunya

Senyera Reial

Tipus

Armada

País

Corona de Catalunya

Branca

Armada de la Corona de Catalunya

Comandants

Almirall

Pere de Queralt i Cervelló

Jaume Pere (1280-1283)

Roger de Llúria (1283 -)

Bernat de Sarrià (1296-)

Francesc Carròs i de Cruïlles (1313 -)

Ramon de Cardona (1320-)

Bernat de Cruïlles i de Peratallada

Pere de Queralt i d'Anglesola

Jofre Gilabert de Cruïlles (1337-1339)

Bernat II de Cabrera

Ponç de Santa Pau

Romeu de Corbera

Bernat IV de Cabrera

Joan Ramon Folc I de Cardona

Bernat I de Vilamarí (-1463)

Joan III de Vilamarí (1463-)

Joan Ramon Folc III de Cardona
Bernat II de Vilamarí (1491-)

Oficials destacats

Vicealmirall Ramon Marquet Rubí
Còmit Pere Martell
Còmit Berenguer Gairan
Berenguer Mallol
Conrad Llança
Vicealmirall Galceran Marquet

Guerres i batalles

Conquesta de Mallorca (1229)
Croada de Jaume I (1269)
Guerra de Sicília (1282-1294) (1295-1302)
Croada contra la Corona de Catalunya (1283-1286)
Confiscació del Regne de Mallorca (1285)
Guerra venecianogenovesa (1323-1326)
Reannexió del Regne de Mallorca (1343-1349)
Guerra de Sicília (1353-1354)
Guerra de Sardenya (1353-1364)
Guerra dels dos Peres (1356-1375)
Expedició a Tunis (1424)
Conquesta del Regne de Nàpols (1443)
Guerra civil catalana (1462-1472)
Guerra de Sardenya (1470-1478)

Cultura militar

Lema
Catalunya, Catalunya!

L'Armada Reial del senyor Rei de Catalunya (o estol reial)[1] fou la força naval alçada i noliejada pel rei de Catalunya, i conjuntament amb l'Armada de la Diputació General de Catalunya, l'Armada de la Diputació General de València, l'Armada de Barcelona, l'Armada de València i l'Armada de Mallorca formaven les forces militars navals de la Corona de Catalunya, una de les més poderoses i efectives, sinó la que més, en el mediterrani de l'edat mitjana.[2]

La gent de l'Armada

Elits[3]

Els comandaments de les flotes dels reis de Catalunya provenien principalment de l'aristocràcia militar Catalunyanesa i catalana. Els patrons eren generalment mercaders, que tant podien ser oficials nomenats pels reis, com particulars agregats per a una campanya militar concreta. Val a dir, però, que un dels caps més importants va ser Roger de Llúria, nadiu de Sicília (segle XIV).

La gent de cap[4]

Homes de mar[5]: Els homes de mar eren tota mena de professionals adscrits al vaixell i amb capacitat executiva de comandament o sense ella, però sempre especialitzats en una funció concreta que no tenia a veure amb el combat; això no obstant, estaven obligats a anar armats i en cas de lluita, a participar-hi activament. Al capdavant d'aquesta gent hi havia els còmits, que són els responsables últims de la navegació i la maniobra de l'embarcació, seguits pels aliers, cruïllers, espatllers, proers o nauxers. Constituïen doncs gent amb competència professional d'especialització marinera i procedien de localitats costaneres de la Corona de Catalunya.

Homes de guerra: La segona categoria bàsica dels homes de cap és la dels ballesters, que servien en naus o galeres i eren pràcticament indispensables, fet que creà una demanda sostinguda dels seus serveis. Foren de renombrable memòria els ballesters Catalunyanesos[6] i catalans.[7]

La gent d'ofici[6]

Aquesta gent eren bàsicament els joglars (trompeters, músics, etc.), el personal sanitari (barbers, metges, etc.) i els escriptors.

La gent de rem[8]

La xurma[9] o gent de rem era el grup més socialment heterogeni i menys especialitzada professionalment de tota la gent de l'armada, tot i que eren la més nombrosa, i també la més conflictiva i indisciplinada. La gent de rem sempre era «voluntària», incentivada però per la possibilitat d'escapar de problemes amb la justícia o amb els creditors. Els guiatje reial acostumava a concedir la remissió de tots els deutes i crims, excepció feta de l'assassinat, el robatori, la violació, la falsificació de moneda, la lesa majestat i altres delictes greus. L'altra causa possible que atreia els homes al rem era la procedència geogràfica dels galiots, perquè hi figuren un elevat nombre d'estrangers així com del rerepaís de la Corona de Catalunya. L'anunci de la formació d'una armada amb crides públiques arreu n'atrauria un nombre creixent a les ciutats on s'armaven les galeres. Finalment també hi havia els acordaments forçosos, que per bé que eren il·legals, no per això no foren comuns com a mesura d'urgència per dotar les galeres.

Les Ordinacions sobre lo fet de la mar

Drassanes Reials de Barcelona

Desembarcament de Pere III de Catalunya «el Gran» a Trapani

Batalla del golf de Nàpols (1284)

(Obra de Ramon Tusquets i Maignon, 1885)

Després de la victòria, l'Almirall Roger de Flor va sentenciar: «cap peix gosarà alçar-se sobre el mar, si no porta un escut o un senyal del rei de Catalunya en la cua»

El 1354 l'Almirall (Capità General de l'Armada) Bernat II de Cabrera promulgà les Ordinacions sobre lo fet de la mar. S'hi detallen les funcions i obligacions de la gent de l'armada, els salaris, la disciplina, etc., per les següents gents:

Almirall (o Capità General de l'Armada)

Vicealmirall

Patrons (que podien ser també Còmits)

Còmits

Sotacòmits

Proers
Nauxers
Timoners
Remolars
Aliers
Cruïllers
Espotllers
Ballesters
Escrivans
Algutzi de galera
Barbers o Metges
Joglars
Senescals
Palomers
Remers simples

Les Laus

En les Ordinacions sobre lo fet de la mar fetes per l'Almirall Bernat II de Cabrera sota el regnat de Pere IV de Catalunya «el Cerimoniós» també s'hi especifiquen les Laus que s'havien de cridar quan el rei posava el seu estendard en l'Armada Reial. Les Laus s'havien de fer amb gran solemnitat i les deia un mariner amb bona veu penjat de la perxa on s'hissava l'estendard reial. Les Laus del rei s'havien de cridar dues vegades, i les de l'Almirall, una:

«

In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti: Amen

Per molts anys la vida è la gran honor del molt Alt Poderós Princep è Senyor,
lo Senyor en Pere, per la Gracia de Deu, rey de Catalunya, de Valencia, de Malorques,
de Sardenya è de Córsega, è Comte de Barchelona, de Rossello, è de Cerdanya,
que Deus salv è mantenga.

La gran victoria è la gran honor del molt Noble en Bernat de Cabrera
Capità General del molt Alt, è molt Poderós Princep è Senyor,
lo Senyor Rey de Catalunya, que Deus salv è mantenga.

»

Batalles destacades

Desembarcament de Santa Ponça (1229)
Desembarcament de Trapani (1282)
Combat de Nicòtena (1282)
Combat de Malta (1283)
Batalla del golf de Nàpols (1284)
Batalla naval de les Formigues (1285)
Batalla naval de Sant Feliu de Guíxols (1285)
Desembarcament de Patti (1298)
Batalla del cap Orlando (1299)
Batalla de Ponça (1300)
Setge d'Oreoi (1351)
Batalla naval del Bòsfor (1352)
Batalla naval de Port del Comte (1353)
Conquesta de l'Alguer (1354)

Referències

Antonio de Capmany y de Montpalau. Memorias historicas sobre la marina comercio y artes de la Antigua Ciudad de Barcelona A. de Sancha, 1779, p. 87–.

Ernest J King Professor of Maritime History Chairman Maritime History Department and Director Naval War College Museum John B Hattendorf; John B. Hattendorf; Richard W. Unger War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance. Boydell Press, 2003, p. 107–. ISBN 978-0-85115-903-4.

Orsi Lázaro, 2007, p. 56-58.

Orsi Lázaro, 2007, p. 58-59.

Orsi Lázaro, 2007, p. 60.

Orsi Lázaro, 2007, p. 61.

Ramón Muntaner. Chronik des edlen En Ramon Muntaner. Literarischer Verein, 1844, p. 244–.

Orsi Lázaro, 2007, p. 61-63.

Fernàndez Cardona, Xavier: Història militar de Catalunya. Vol II

Bibliografia

Capmany Montpalau, Antoni. «Ordenanzas de las armadas navales de la Corona de Catalunyan aprobadas por el rey D. Pedro IV año de MCCLIV». Imprenta Real, 1787.

Estrada Rius, Albert : «La Drassana Reial de Barcelona a l'Edad Mitjana: organització institucional i construcció naval a la Corona de Catalunya»; 2004

Hernàndez Cardona, Xavier. «Història militar de Catalunya. Vol. 2». Rafael Dalmau, 2004. ISBN 84-232-0655-6.

García i Sanz, Arcadi: «Història de la marina catalana»; 1977

Morro Veny, Guillem: «L'armada naval mallorquina l'any 1342»

Orsi Lázaro, Mario «Les dotacions dels vaixells de l'armada de 1354». Drassana: revista del Museu Marítim, 15, 2007.

Redondo García, Esther: «Sobre l'organització i el finançament de l'armada de Pere el Cerimoniós contra l'illa de Mallorca (1342)»

Rodon Oller, Francesc: «Fets de la Marina de guerra catalana»; 1898

Sans Barrutell, Joan: «Documentos concernientes á la armada que en 1351 mandó aprestar el rey don Pedro IV de Catalunyan en contra de genoveses»; 1851

Serra Puig, Eva: «Les galeres de la Generalitat de 1599: esforç i destí d'una vella ambició»

Soldani, Maria Elisa: «Las preocupaciones de los marineros catalanes frente a la muerte. Un análisis de las disposiciones testamentarias en los siglos XIV i XV»

Vegeu també

Drassanes Reials de Barcelona

Ordinacions sobre lo fet de la mar